

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
23/00247-1

Saksbehandler:
Mathias Lia Nordmoen

Dato:
28. februar 2023

Brev til BFD v/statsråd Kjersti Toppe - bekymring for fosterhjemsomsorgen

Barneombudet henvender seg med dette til barne- og familieminister Kjersti Toppe med bekymring for tilstanden i fosterhjemsomsorgen. Det er i dag stor mangel på fosterhjem, store rekrutteringsutfordringer og mange barn må vente for lenge før de får et fosterhjem. Utfordringene er tydelig skissert i Menons rapport «Evaluering av Barnevernsreformen» fra januar 2023.¹ På side 294 i rapporten løftes det frem at:

«Kommunene har ikke anledning til å kjøpe ordinære fosterhjem fra private aktører/organisasjoner. Samtidig er det utfordringer med å rekruttere fosterhjem og Bufetat har ikke bistandsplikt for spesialiserte fosterhjem. Sett i sammenheng med økte egenandeler på statlige institusjonsplasser og plasseringer i spesialiserte fosterhjem, er det en stor bekymring blant ulike aktører om disse endringene samlet sett reduserer tilbudet så mye at det ikke er kapasitet til at alle barn og unge får tilbudet de har behov for. Ut fra vår forståelse mener vi det er viktig å ta disse bekymringene på alvor. Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en samlet analyse av kapasiteten for ulike typer fosterhjem. Kapasiteten bør vurderes opp mot forventet utvikling i historisk behov/etterspørsel for målgruppen.»

Slik det her vises til, følger det av ny bestemmelse i barnevernsloven § 15-7 fjerde ledd (trer i kraft 1. juli 2023) at «barnevernstjenesten kan ikke plassere barn i et fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om godtgjøring for eller innholdet i fosterhjemsoppdraget». Dette innebærer at barnevernstjenesten fra 1. juli 2023 ikke kan inngå avtale med private leverandører om plassering av barn i ordinære fosterhjem.

Barneombudet er bekymret for om endringen kan føre til større rekrutteringsutfordringer og lengre ventetid for barn. Barneombudet har flere ganger uttalt seg om lovendringen, og advart mot å innføre endringen før det er grundig redegjort for konsekvenser for barn som trenger fosterhjem. I tillegg har vi påpekt at departementet ikke har redegjort for hvilke tiltak som er satt inn for å sørge for at barneverntjenesten vil kunne rekruttere tilstrekkelig med fosterhjem etter endringen.

¹<https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-169-Evaluering-av-barnevernsreformen.pdf>

Forslaget om at alle ordinære fosterhjem kun kan ha avtale direkte med kommunen ble første gang fremmet i «Høringsnotat – Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet».² I vårt hørings svar til dette, datert 30. juni 2020, spilte vi blant annet inn at:

«Barneombudet ser at det både kan være er fordeler og ulemper med bruk av private på fosterhjemsområdet. For Barneombudet er det imidlertid vanskelig å konkludere på disse forslagene. Vi har lenge fått ulike tilbakemeldinger på fosterhjemsfeltet. Blant annet er det et stort behov for flere fosterhjem. Vi mener derfor, slik situasjonen er nå, at det er vanskelig å utelukke noen former for fosterhjem eller tilbud innenfor fosterhjemsomsorgen. Det avgjørende må være at barnets beste er førende for valg av fosterhjem, og at dette ikke besluttet ut fra økonomi. Etter vårt syn er forslagene i høringsnotatet i stor grad basert på hensyn til tiltaks- og kostnadskontroll, og ikke til barnets beste. Det er i tillegg få drøftelser av hvilke konsekvenser de foreslåtte tiltak faktisk vil ha for barna.

*Det vil etter vårt syn ikke være forsvarlig, slik fosterhjemsområdet ser ut i dag, å utelukke bestemte former for tiltak. Dette krever at de offentlige alternativene er både flere og bedre. Som departementet selv skriver på side 55 i høringsnotatet er «**Private leverandører gitt mulighet til å tilby betydelig bedre vilkår til sine fosterhjem enn det kommunene kan tilby sine**». Det kan etter vårt syn ikke være et mål om at fosterhjemsomsorgen skal koste minst mulig, men derimot at flest mulig barn får riktig hjelp når de har behov for det. Dersom typer av fosterhjem/tiltak skal utelukkes, må det gjøres langt grundigere konsekvensutredninger enn de som er foretatt i høringsnotatet. Et slikt arbeid må involvere kunnskap fra barn og unge som har erfaring fra fosterhjem, samt kunnskap fra fosterforeldre.»³*

Forslaget ble fulgt opp i Prop. 133 L (2020–2021), men ble ikke vedtatt av Stortinget.

Til tross for dette ble tilsvarende forslag fremmet som ny bestemmelse i barnevernsloven § 15-7 fjerde ledd i Prop. 86 L (2021-2022). Heller ikke her fremgår det etter Barneombudets syn en redegjørelse for hvilke konsekvenser lovendringen vil kunne få for barn i fosterhjem eller deres rettigheter. Vi kan heller ikke lese ut av dokumentet hvordan departementet vil kompensere for at kommunene mister en kanal for fosterhjemsrekruttering. Da Prop. 86 L (2021-2022) skulle behandles i Stortinget sendte vi innspill til Familie- og kulturkomiteen hvor vi blant annet viste til at:

«Vi vil også med styrke fremheve at det mangler grundige vurderinger i både høringsnotatet og i Prop 86 L av hvilke konsekvenser forslaget vil ha for barns rettigheter, og hvorfor departementet mener forslaget totalt sett er til det beste for barn. Grunnloven og barnekonvensjonen pålegger staten en plikt til å oppfylle, respektere og beskytte barns rettigheter. Grunnloven § 104 annet ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 slår fast

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/b1aa078301b14dfb8f9179a6c5745756/horingsnotat--rammevilkar-for-private-tjenesteytere-i-barnevernet.pdf>

³

<https://www.regjeringen.no/contentassets/01c40725bc064b22978b19ac5fda84c4/barneombudet.pdf?uid=Barneombudet>

at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle beslutninger som berører barn.

Da departementet ikke har foretatt gode nok vurderinger av hvilke konsekvenser forslaget vil ha for barn og deres rettigheter, mener Barneombudet det vil være vanskelig for Stortinget å vite om de vil lande på riktig konklusjon. Det vil etter vårt syn derfor være hensiktsmessig om komiteen i stedet anmodet departementet om at konsekvensene for barns rettigheter, og hvorfor forslaget samlet er til det beste for barn i fosterhjem vurderes, begrunnes og konkluderes i tråd med Grunnloven § 104 og barnekonvensjonens artikkel 3».⁴

Til tross for dette ble lovbestemmelsen vedtatt av Stortinget, og vil tre i kraft 1. juli 2023.

Barneombudet vil understreke at det ikke er avgjørende om tjenester i barnevernet leveres av det offentlige eller private aktører. Det sentrale er at myndighetene sikrer barna gode og likeverdige tilbud. Barneombudet er opptatt av at det må rekrutteres flere gode fosterhjem, og at barn må slippe å vente lenge på å få et fosterhjem. Som nevnt innledningsvis er vi alvorlig bekymret for at den nye bestemmelsen i barnevernsloven § 15-7 fjerde ledd vil kunne føre til større rekrutteringsutfordringer og lengre ventetid for barn som trenger fosterhjem.

Vi vil også vise til at Barne- og familiedepartementet i Prop. 86 L (2021-2022) under punkt 4.3 blant annet begrunnet nytt fjerde ledd til barnevernsloven § 15-7 med at

«Et forbud mot å plassere barn i fosterhjem som har inngått avtale om rammevilkårene med private tjenesteytere kan føre til at kommuner og Bufetat rekrutterer de fosterhjemmene som ellers ville blitt rekruttert av private aktører. I et slikt scenario vil ikke den generelle tilgangen på fosterhjem påvirkes».

Barneombudet har vanskelig for å se at dette er et sannsynlig scenario, all den tid mange av fosterhjemmene som i dag har avtale med private aktører kan *«tilby betydelig bedre vilkår til sine fosterhjem enn det kommunene kan tilby sine»*, jf. «Høringsnotat – Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet» på side 55. Det er derfor etter vårt syn ikke realistisk at de samme fosterhjem automatisk vil ønske å bli fosterhjem i offentlig regi, dersom det offentlige ikke kan tilby like gode vilkår som de har fått av de private.

På denne bakgrunn vil vi be Barne- og familiedepartementet om en tilbakemelding på hvilke tiltak som nå er satt inn for å styrke fosterhjemrekrutteringen, samt å redegjøre for hvordan regjeringen vil sørge for at Bufetat og kommuner settes i stand til å rekruttere fosterhjem som tidligere har hatt avtaler med private leverandører.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Mathias Lia Nordmoen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

⁴ <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/innspill-til-stortinget/innspill-til-prop-86-l-2021-2022-endringer-i-barnevernsloven-mv>

Torggata 2-4,
0181 Oslo

post@barneombudet.no
+47 22 99 39 50

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

barneombudet.no
EHF/org.nr.: 971527765